

K 270 169
3

ქართული
ბიბლიოთეკა

2-97
K270.169
383

(47.93)9

2-97
საქართველოს
ისტორიული
არქივები

947.9227

1. 2-97

კახონი

მცხეთის საკათალიკოსო მამულების გუჯარი, 1447—
1448 წ. გიორგი IX-ს მიერ ბოძებული.

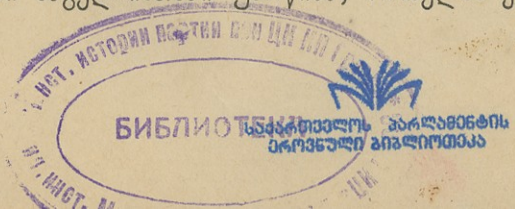
მცხეთის საკათალიკოსო სიგელი, ბოძებული გიორგი IX-ის მიერ, დაწერილია კარგს ტყავზედ სიგრძით 280, სიგანით 31³/₄ სანტიმეტრი. თავი სიგელის დაზიანებულია. თვით სიგელი ზაქემ-სესტს წარმოადგენს. ნაშნად იხმარება სამი წერტილი ყოველ სიტყვის შემდეგ. სიგელი ბოძებულია გიორგი IX-ის მეფობის პირველ წელს. გიორგი IX გამეფდა 1447 წ. 31 იანვარს და 11 ივნისს შირის (იხ. ჩემი „ვანტანგ უცნობი მე-XV სუკ. აფხაზ-იმერეთის მეფეთაგანი“, 15), მაშასადამე, მცხეთის ქვემოდ დაბეჭდილი სიგელი დაწერილი უნდა იყოს 1447—1448 წელს.

სიგელის თავი მეორე გვერდზე მე-XVIII სუკ. ხელით: სიგელი: კახური: და ქართლული სოფლებისა:

მე-XVII სუკუნის ხელით: სიგელი ძაგნაკორნული: და ნოდოკრისა: და ერწოსი: და ანეშური:

ხეუჯად: [რო]მელი: არს: და: რომლისა:

- - ლით ექმნეს ყოველნი აღნაგნი არსისა არსთა უცვალებელისა - - - სა ძალგანუზომელისა, გარე შემოუწერელისა, ხოლო მიუ[დგო]მელობით ცნობილისა, რომელსა ძალნი უკარცოთანი თვნიერ გარეშე მისსა სახიერებითა ვერ მისწუთებიან ცნობად და თუალ[ნი] შედგმად, რომელსა ცანი ვერ დაიტევენ და წესნი ანგელოზთანი უძრწიან, რომელსა ქუეყა-

ნა ვითარცა გუგა ეგრეთ შემოუწერია, უსაზღვრო, განუცდელი და გარე შემოუწერელი, ურაბამო, ურაულო, ყოველგან მყოფი და ყოველთა მხედი, მბადი და წარმომაარსებელი ყოველთა ყოფილთა და ყოფადთა, ეჰა ვითარ კსნისათჳს ჩუენ ცოდვილთასა საშოსა შენსა უთესლოდ და უხრწნელად შეურევნელად და შეუგინებელად დაიტია დაუტევნელი ცათა და ქუეყანისა და თბითა კაცობრივითა შემოსილ იქმნა, რომელმან წმის ყოფით დაჰბადნა ყოველნი აღნაგნი, ვითარ მონათა თანა შერაცხილად ჰშევ, ვიტყვ ღთებასა და კაცებასა ორითა ბუნებითა სრულითა, რომლისა შობასა ანგელოზნი, ვითარცა ღთსა, მოგუნი, ვითარცა მეუფესა, ვარსკულაენი, ვითარცა დამბადებელსა, ერნი, ვითარცა მაცხოვარსა და მწყემსნი, ვითარცა მონასს მსახურებდეს, რომელსა ევენებოდა, ვითარცა კაცსა და თავს იღვა ჩუენ ცთომილთათჳს შიმშილი, წყურილი, ნაღულისა სუმა, ყურიმლისა ცემა და სამსჭუალთა მიერ გუერდსა მოწყლვა, ეჰა, რომლისა მრ აღიკოცა ყოველივე მომყვრტოვნება და უსჯულოება, ცხედარო სოლომონისო, ასულო დავითისო, რომელი შეყუარებულ იქმნნა ძისაგან შენისა, რომელი ეგე ადამს ემამე და დედა ექმენ ევას, დედაო და ქალწულად მშობელო ევმანოელისა, რომელი ეგე სამწლის მიყვანებულ ექმენ ტაძრად, ტაძარო სულისა წმიდისაო, მახარებელო ევას ნაშობთა ბრალეულთაო, ბნელისაგან წყუდიადისა ნათლად მომყვანებელო, არა მუცლით ქალწულო, გარნა სულისა მიერ წმიდისა ნათლად მოცემისა და ჩუენდა ზღუდედ გამორჩეულო, წარმმართველო მეფობისა ჩუენისაო, დიდებაო და სიმტკიცეო სკიპტრა პორფირისა და გვრგვნისა ჩუენისაო, მეტეხთა და ხახულისა ღთის მშობელო, მეოხებითა და შუამდგომელოობითა თქუენითა მკადრებელმნ ძისა თქუენისამნ და მონდობილმნ ცვა ფარვათა თქუენთამნ და განმავრთებელმნ ლიხთ იმერისა და ლიხთ ამერისამან ორისავე სამეფოსა მტკიცედ და შეურყეველად მპყრობელმნ აფხაზთა და

ქართველთა მეფეთა მეფემან გი¹), რაოდენი ქება და მადლობა შეევსწირო თქუენდ მომართ, ვითარი ქველის საქმე ვქმნე წინაშე ძისა თქუენისა ჩუენდა მომართ, ესრეთ წყალობა აურაცხელისა, ვითარც ესერა ბრწყინვენ ოთხნივე კედარნი მეფობისა ჩუენისანი და შეწეენითა და წინამძღრობითა ძელისა ცხოვრებისათა აგარის ნათესავანი (sic) და მტერნი და წინა აღმდგომნი ჩუენნი სამარადისოდ ლტოლვილ და უკუნქცეულ არიან დღენდელად დღედმდე, არამედ აჰა ესერა მოწევენულ იყო საშინელება და რისხვა საშინელებით აღძრული, მსგავსი ცოდვათა ჩუენთა და ჟამსა პაპის ძმისა ჩუენისა მეფეთა მეფისა გ²ისსა და მეფობასა და პატრონობასა შინა მისსა მოსრულიყო უსჯულოებით აღძრული და ყოვლისა ქუეყანისა მაოკრებელი და ყოვლისა სჯულისა მტერი აგარის მონათესავე და წინა აღმდგომი ყოვლთა ჯუარის მოსავთა უსჯულო თემურ მრავლითა და აურაცხელითა ულუსითა და ამოეწყვდა საქართველო და მრავალნი სულნი პირითა მახვლისათა მოესრნეს და ახალი იერუსალემი და ქრისტიანეთა სჯულისა საძირკუელი და განმანათლებელი, ქრისტიანეთა დედა ქალაქი საყდარი მცხეთა დაექცია და უსაშინელეს და უმწარეს მოწევენულ იყო დღე იგი²). დღესა მას რომელ კარეტ (sic) საბმელ ტაძრის განიპო, მზე დაბნელდა და ქუეყანა ზარტყხილ იქმნა. ხოლო ვინათგან არა დაუტეობს უფალი კუერთხსა ცოდვითათასა ნაწილსა ზედა მართალთასა, კუალად მშვდობა ყო საქართველოსა ზედა და შემდგომად ამისსა ღირს ყო ღ² მამა ჩუენი პატივსა მეფობისსა მოღებად და ეგულვა და ეგულს მოდგინა კუალად აღშენებად ყოვლად წმიდისა და პატიოსნისა ტაძრისა ყ²დ სანეტარისა დედა ქალაქისა მცხეთისა საყდ-

¹) ამ სიტყვის ადგილას წერებულა **მას**, რომელიც განგებ ჩამოტეცილად სჩანს

²) ეს სიტყვა ჩამატებულია. სტრიქონში ჩამორეცხილია სიტყვა **მის**.

რისა და ენება მოწყალებსა (sic) ღთისსა და ყოვლითურთ სრულ ექმნა და რომელნიცა საყდრისა მამულნი ჟამთა შლილობისაგან შესცვალებოდეს და საყდარსა აღარა ჰქონდეს, ყოველნივე შეწირნეს და სიგლებითა დაემტკიცნეს. ხოლო შემდგომად მათსა, ვინათგან ინება მოწყალებანი ღთისამნ და ორისავე ტახტისა კელმწიფედ მპყრობელ ვიქმნენით, რადმცა (sic) უკუ ილაგმა გონება ჩუენი სამსახურებელად სუეტისა ღთივ აღმართებულისა კუართისა სამეუფოსა და მიპრონისა ღთ მყოფელისა და ვითა სამართლად გუმართებდა პატრონისა მამისა ჩუენისაგან განჩენილისა დამტკიცება, ეგრეთ ჯერ ვიჩინეთ გამოწულილვით ვიძიეთ და გუოს მოდგინებით ახლად გუჯრითა ამით ჩუენცა დავატკიცეთ და ვათარხნეთ და ვათავისუფლეთ, რაცა და რასთანაცა ტაძრისა თქუენისა საყდრისა დედა ქალაქისა მცხეთისა შავკედს ჩამოღმართ იორის პირს მუხნანნი არს და მცხეთის გორა, ამას შიგნით ასწორივ, მალლა მთა, საფსტე ციხე და ციხეს აქეთ ციხეს გარდმოვლით, სერს წავლით ტაზრებს მთამდი შემოსახლურებით, კებთ ფადალაშენი და მათნი მთანი და ბარნი, სოფელნი და აგარაკნი, შენნი და უშენნი, კაწართს აქეთ დეღე ჩასწორ, გაღმა სამგართ, თამარ მეფის აღებულს რუს აქათ ჩავლით ნაგებს მზლურამდი, ჩავლით სერსერნი, აქეთი პირ ჩავლით საჯერნე ტბა, შურთაზანთ კლდე, ჩავლით ლურჯი კლდე, მაჰმადის გორა, დიდ გორას აქათ იორისკენ ესენი და ამას შიგნითნი სვეტისცხოვლის სამანნი, ერწოს სოფელი, ნოდოკარა და გორანა, ჩეკური მისითა მიმდგომით, პიტლოგნითა საგლენო ერთი, ილს სოფელი წობენა მისითა მზღვართა, ლაქისძე მისითა მამულითა ძაგნაკორნათავე, ერთი გლენი შერგილასშვილი გიჯიყრელი მისითა მამულითა, მონასტერი ანეში მისითა შესავლითა, სოფელი ბაგა მისითა მამულითა, ახატანს ექუსი გლენი, ბიწმინების სოფლები მისითა მზღვართა, ტოხასძენი მათითა მამულითა, ზედაძენლაშვილი მისითა მამულითა, ჯაჭუი მისითა მზღვართა, ფოსკ მისითა მზღვართა, ჯუარი მისითა

შესავლითა, ოროტითა და კეტალითა, ავჯალა (sic) მისითა მზღვართა, კუნენელნი ამა წესითა, რომე რასცა გამოსავალი და გამოსალეზი გამოვიდოდეს წელიწადსა შიგა, მისი ნახევარი უკლებლად მცხეთასა მიხუდებოდეს და მიიღებოდეს, აგრევე მისაქციელური ეკუდერსა, წეროვანი და გაროვანი მისითა მზღვრითა, წყალ შატროვანი ნასოფლარი მისითა მზღვრითა, მუხრანი, რაცა ძუელითგან გაჩენილი არის, მისითა წყლითა, ტურათა ნასოფლარი, მდა (sic) ავარა მისითა მზღვრითა, ციხე ბრდავი მისითა მზღვრითა, ნიზა მზღვრითა, ტაირისშვილნი მათითა მამულითა, ქარცისძე მისითა მამულითა, ნიგოზანი მისითა მზღვრითა, ქვეში მისითა მზღვრითა, ჭინჭველისძე მისითა მამულითა, ჭარებლისძე მისითა მამულითა, კულბითს სამი საგლეხო გაგელისშვილისა, ლიპარიტისშვილი და მიქლუტაური, სათიკარი ნასოფლარი მისითა მზღვრითა, ზაკვ მისითა მზღვრითა, ვირშა მისითა შესავლითა, გორს ფუშრუკასძე და დიაკონისძენი და ვენაკი, ქოჩიბეგაური, გულიაური და აყუშური, რუის მრუელაშვილი მისითა მამულითა, თავბერისძისა სანაცლოდ, ნუას სამხარასძე და ცეცხლასძე, ტანძიელნი მათითა მამულითა, იმერკევეს მაჯანისძე და ციხე ქორაზნას ვენაკნი, კუედურეთს რაცა ძუელითგან მცხეთისა ყოფილა და არის, სარკე მისითა შესავლითა, ატენს წინუბნელი, კეზურს ზიკური, მამული ნიაბ, მეტეხნი და ჩოჩეთი ნასოფლარი, გომნი მზღვრითა, კავთისკევეს გაგელისშვილი მისითა მამულითა ივანიასძეურითა და სასხორს ჟირიულითა, ძეგვ მისითა მზღვრითა, ციხედიდი მისითა მზღვრითა, არმაზის ციხე მისითა მონასტრითა და ბაჟითა, მთას ნასოფლარი სათალგემისი, კარსანი მუხათგურდი და ნაქულბაგევენი, უბიტი და თელოვანი მამულითა და მზღვრითა, კოდმანი მისითა მზღვრითა, დიღუამს სამნი გლეხნი მათითა მამულითა, ქალაქს კარნი და ჯანდულა ფელიჩისტა (sic) ქურციკა მექუაზე და ლუკაძე ტეხისგალა და მამული, მეზეთედ სომხითს ყორანთა მისითა მზღვრითა, ახოტა, დლანი, მძლთი, სხვენი, შტლა;

მთაითა მზრთა¹). ესე სულკუთხეულსა მამასა ჩუენსა მეფეთა მეფესა აღექსანდრეს შეწირნეს თარხნად თავისუფლად და შეუვლად დაემტკიცნეს. აწ ჩუენ ახლად გუჯრითა ამით ვათარხნეთ და ვათავისუფლეთ ყოვლისა სათხოვარისა და გამოსაღებისაგან, არა ეთხოვბოდეს და არა ეწერებოდეს არა ოდეს და არას ყმსა შიგა, არა არ დიდი სათათრო ულუფა, არ წურბილი საწერი მუდამი ულუფა, არ მეჯინიბეთა, არ ბაზიართა, არ ახორსალართა, არ მეძაღლეთა, არ ულაცი ეთხოვბოდეს, არ საკლავისა შემნახანნი, არ სამზარაულოს შეშის მზიდაენი და არ წყლის მზიდაენი და რაცა კაცისაგან მოიგონების და ანუ მწიგნობრისაგან დაწერების არასთანა არა ეთხოვბოდეს და არა ეწერებოდეს არაფერი და არა სათხოვარი არა და არა ვის რა საქმე უც მცხეთისა შესავალსა შიგან, არ კარით ჩუენით წარვლენილთა მოსაქმეთა და მოურავთა და არა სხუისა ადგილისა მოურავთა, ვინცა მცხეთისა საქონებელსა ახლოს იახლოს არას დაბადებულს და არას ნათესავსა კაცსა არა საქმე უც მცხეთისა შესავალსა, გუერდის არ ჰური და არ ღწო, არ ძროხა, არ საკლავი, არ სამუშაო არასთან არა და ვითა არავინ ღირსა და ვერცავინ მკადრე არს მტკიცედ ბრძანებულისა ამის ჩუენისა მოშლასა, აგრე უცილებლად ყოვლისა კაცისაგან მოგაკსენეთ თქუენ, დიდსა და ცათა მობაძავსა ახალსა იერუსალიმსა და სამკუდრებელსა ჩუენსა დედა ქალაქსა მცხეთას კათოლიკე ეკლესიასა და მას შინა სუეტსა ღთივ აღმართებულსა, კუართსა სამეუფოსა და მირონსა ღთ მყოფელსა წარსამართებელად მეფობისა და განგრძობისათჳს დღეთა ჩუენთასა და ნუგეშინის საცემელოდ ცოდვილისა სულისა ჩუენისა დღესა მას საშინელესა და ზარის საცდელსა, რათა გვოხო წინაშე მსაჯულისა და დაგვცვნე ორკერძოვე მტერისა საბრკეთა და ყოველთავე საფნებელთაგან და აჰა თქუენ, წმი-

¹) ეს 2 სიტყვა სტრიქონს ზევით სწერია. უნდა იყოს: **მთითა მზრთა**.

დაო მღდელთ მთავართ მთავარო, პატრიოსანო და მიმსგავსებულ-
 ლო და თანამერაბამეო წმიდათა მღდელთ მოძღუართა ბასილი
 და გრიგოლისო, ქრთლისა კ'ზო დავით, რაგუარაც ჩუენგან
 ასრე დამტკიცებულსა და განთავისუფლებულსა მართებს, ეგ-
 რეთ მვედრებელ იქმენ ღ'თისა მიმართ მოსატევებელად ცო-
 დვათა ჩუენტა და ნუმცა დავიწყებულ ვიქმნებით ლოცვათა
 და ვედრებათა შინა თქუენტა და აწ ვინცა და რამანცა გუარ-
 მან კაცმან ანუ დიაცმან, ანუ მძლავრმან მძლავრობითა, ანუ
 უქუედანესმან რჩომისათვს შეცვალოს და კელ ყოს ამისად
 შლად და ქცევად და რაცა ამაშიგა მცხეთისა საქონებელნი
 მამულნი დაგვწერიან, მისად გამოკუებად, ანუ ვინ იურვოს,
 ანუ მოციქულად შეექნას, ანუ რასაცა მიზეზისა შემოდებითა
 შეცვალოს, შემცა იცვალეების სჯულისაგან ქრისტიანეთასა,
 რისხავსმცა დაუსაბამო ღ'თი, მამა, ძე და სული ცხოველი.
 უკეთუ მეფემნ შეცვალოს, მეუფეო მეუფეთაო, შენ იგი შე-
 ცვალე დიდებისაგნ შენისა, უკეთუ დედოფალმან შეცვალოს,
 დედოფალო დაბადებულთაო, შენ იგი შეცვალე დიდებისაგნ
 შენისა და ძისა შენისა და ვინცა და რამანცა გუარმან კაცმნ
 ანუ დიაცმან მოიგონოს და შეცვალოს, ანუ საქმით ისაქმოს,
 ანუ თვთ თავისათვს, ანუ სხუისათვს, აღიკოცენ და მოისპედ ქუ-
 ეყანით, საკსენებელი მისი კრულმცა არს ცათა შინა და ქუე-
 ყანასა ზედა, შემცაედების ძრწოლა კანისი, კეთრი გეგზისი,
 შიშთვილი იუდასი, დანთქმა დათან და აბირონისი, ნესტორ
 და ოროგინეს თანამცა არს სამკვდრებელი სულისა მისისა და
 მის ზედამცა დაესრულების კმა იგი ჯუარცუმისა, რომელი
 თქუეს: სისხლი მაგისი ჩუენ ზედა და შეილთა ჩუენტა ზედა
 და ასდამერვისა ფსალმუნისა წყევა მას ზედამცა დაჰკდების
 და ვინ დაამტკიცოს, ღ'ნ ყოველი გაგებული მისი მტკიცე

591-0423

3-27

0212/455

ყოს. დაიწერა გუჯარი ესე ჩუენი ინდიკტიონსა მეფობისა ჩუენისსა წ, ქკნს რლე, დეკემბერსა კე, კელითა ელიოზის ძისა ელიოზისითა.

ხეუდად: ქ მეფეთ მეფე გიორგი ვამბაკიებ ნებითა ღმრთისათა.

13270.169
3 064035044
20240101033